

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 132/2013-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. marca 2013 predbežne prerokoval sťažnosť Z. T., t. č. vo väzbe, zastúpeného advokátom JUDr. P. G., N., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Nitra sp. zn. 5 T 118/2011 z 26. novembra 2012 a uznesením Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4 Tos 136/2012 zo 6. decembra 2012 a takto

rozhodol:

Sťažnosť Z. T. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. januára 2013 doručená sťažnosť Z. T., t. č. vo väzbe (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. P. G., N., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením

Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 5 T 118/2011 z 26. novembra 2012 (ďalej aj „uznesenie z 26. novembra 2012“) a uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 Tos 136/2012 zo 6. decembra 2012 (ďalej aj „uznesenie zo 6. decembra 2012“).

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že uznesením okresného súdu sp. zn. 1 Tp 156 /2010 z 18. decembra 2010 bol vzatý do väzby (väzba u neho začala plynúť od 14. decembra 2010). Okresný súd uznesením zo 7. mája 2012 rozhodol o pribratí znalca z odboru psychológie, odvetvia klinickej psychológie pre dospelých doc. PhDr. M. S., CSc. (ďalej len „znalec“), ktorého úlohou bolo zodpovedať okrem iného aj otázku, či si poškodený mohol uvádzané skutočnosti a popísaný skutok vymyslieť. Sťažnosť prokurátora proti uzneseniu okresného súdu zo 7. mája 2012 bola následne krajským súdom zamietnutá.

Na okresnom súde bola proti sťažovateľovi v tejto veci 12. októbra 2011 podaná obžaloba. Okresný súd v predmetnom konaní uznesením z 26. novembra 2012 zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby a zároveň rozhodol o neprijatí ponúkaných prostriedkov nahradenia jeho väzby, a to prevzatia záruky J. T. za ďalšie správanie sťažovateľa, písomný sľub, dohľad probačného a mediačného úradníka a peňažnú záruku.

Proti uzneseniu okresného súdu z 26. novembra 2012 podal sťažovateľ ihneď po jeho vyhlásení na neverejnom zasadnutí sťažnosť, ktorú krajský súd uznesením zo 6. decembra 2012 zamietol podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Konanie v predmetnej veci je podľa sťažovateľa poznačené zbytočnými prieťahmi, t. j. neprebíha urýchlene a prednostne. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na to, že v období od 1. júna 2012 až do 16. novembra 2012, t. j. v období dlhšom ako 5 a pol mesiaca, nebolo v predmetnej veci vykonané hlavné pojednávanie. Táto skutočnosť bola v konaní pred okresným súdom namietaná obhajcami spoluobžalovaného sťažovateľa. Okresný súd vo vzťahu k tejto skutočnosti uviedol, že *„takúto dobu nie je možné považovať za primeranú avšak nevidí v tom nezákonnosť, a to s ohľadom na to, že počas tejto doby nebol pasívny, keďže obdobie nevykonávania hlavného pojednávania nebolo svojvoľné a malo podklad v objektívnych dôvodoch, ktoré vznikli tým, že celý originál spisu bol*

zaslaný znalcovi do Košíc na znalecké dokazovanie, ktoré bolo nariadené práve na návrh obžalovaných“.

Zo záverov krajského súdu uvedených v uznesení zo 6. decembra 2012 je podľa sťažovateľa „zrejmé, že tento ospravedlňuje, resp. konvaliduje, nedostatky v podobe neurýchlenosti konania súdu prvého stupňa v tejto väzobnej veci a to tým, že takéto nekonanie nebolo zo strany prvostupňového súdu svojvoľné, ale bolo spôsobené procesnou aktivitou obžalovaných, teda aj mojou, keď na návrh obžalovaných súd konajúci v merite veci (na hlavných pojednávaniach) vykonával dokazovanie v podobe pribratia znalca a práve tento procesný postup mal byť údajne dôvodom pre nedôvodnosť konštatovania priesťahov...“.

Napriek tomu, že okresný súd postupoval v predmetnom konaní podľa § 142 ods. 1 Trestného poriadku a pribral v ňom znalca na podanie znaleckého posudku na podnet obhajoby, uvedený postup je potrebné považovať za procesný postup súdu, a nie za konanie obhajoby. Neprimeraná doba zabezpečovania znaleckého posudku v rámci vykonávania dokazovania v konaní nemôže byť považovaná „na ťarchu obžalovanému (sťažovateľovi, pozn.) v iných sférach daného trestného konania, teda v tomto prípade ani v sfére neprimeraného predlžovania (priesťahov) trestného konania, ktoré je vedené väzobne“.

S poukazom na odôvodnenie nálezu ústavného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 53/98 týkajúce sa možnosti zbavenia sa zodpovednosti súdu za zbytočné priesťahy v dôsledku správania účastníka konania sťažovateľ uviedol, že „nie je možné, v snahe ospravedlniť zjavné priesťahy v konaní, poukazovať na procesné konanie obžalovaného, ktorým si riadne a relevantne využíva svoje právo na obhajobu“, a preto je „absolútne neudržateľný názor krajského súdu, ako aj prvostupňového súdu o tom, že aj keď prvostupňový súd tak dlhý čas vo veci nekonal, nejde o priesťahy v konaní, a to z dôvodu, že tieto boli zapríčinené procesným konaním obžalovaných v podobe podania návrhu na doplnenie dokazovania, ktorému súd vyhovel a nariadil znalecké dokazovanie v podobe vypracovania znaleckého posudku“.

Podľa sťažovateľa s poukazom na závery vyplývajúce z nálezů ústavného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 13/06 týkajúce sa práva na urýchlené rozhodovanie o zákonnosti väzby aj v prípade vzniku potreby zaslať spis vo veci inému orgánu je možné ustáliť, že *„ústavný súd nepovažuje za súladný s ústavnosťou fakt, keď vo väzobných veciach sa nekoná s osobitným urýchlením s poukazovaním na skutočnosť, že trestný spis musel byť zaslaný mimo súdu“*.

V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na obsah odpovede znalca, ktorou reagoval na výzvu okresného súdu, aby sa vyjadril, z akého dôvodu bol z jeho strany znalecký posudok vypracúvaný taký dlhý čas. Znalec vo svojej písomnej odpovedi uviedol: *„Prvýkrát sa Vami zaslaný spis nedostal do mojich rúk z mne neznámych dôvodov a bol Vám vrátený. Po telefonickom dohovore o opätovnom zaslaní spisu som bol nútený z dôvodu jeho objemnosti vyzdvihnúť ho zo skladových priestorov pošty, čo bolo prvýkrát počas trvania mojej znaleckej činnosti. Inak každý spis dochádza bežne na poštu... Dňa 3. 9. 2012 som mailom zaslal mnou naformulovanú žiadosť o umožnenie vstupu do ÚVV... Mgr. A. O. z dôvodu nevyhnutnej účasti mojej asistentky, PhDr. M. G. a použitia vlastného notebooku pre vyšetrenie HRV reaktivity na znaleckom vyšetrení, pričom na jej osobu ako aj na použitie vlastného notebooku sa nevzťahuje uznesenie súdu. Až na moju ďalšiu mailovú intervenciu a žiadosť o potvrdenie termínu vyšetrenia, zaslanú 17. 9. 2012, bolo faxom zaslané dané povolenie na ÚVV... Dňa 19. 9. 2012 som zrealizoval znalecké vyšetrenie v ÚVV... Po jeho spracovaní a spísaní som ho do 30 dní od zrealizovania vyšetrenia zaslal spolu so spisovým materiálom (ktorý som bol opätovne nútený odnieť vlastným autom do skladových priestorov pošty) dňa 16. 10. 2012.“*

Z tejto odpovede znalca je podľa sťažovateľa zrejmé, že k predĺženiu lehoty na vypracovanie znaleckého posudku došlo v dôsledku postupu okresného súdu, a preto nemožno vzniknuté zbytočné prietahy v predmetnom konaní odôvodniť objektívnymi okolnosťami alebo okolnosťami na strane sťažovateľa.

Sťažovateľ následne poukázal na znenie čl. 17 ods. 5 ústavy, čl. 5 ods. 3 dohovoru, § 76 ods. 1 Trestného poriadku, ako aj judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúcu sa rozhodovania o zákonnosti väzby (nález sp. zn. III. ÚS 7/00, nález

sp. zn. I. ÚS 100/04, nález sp. zn. III. ÚS 12/06, rozsudky vo veciach Wemhoff v. Nemecko, 27. 6. 1968, § 10 Barfuss v. Česká republika, 31. 7. 2000, § 65, rozsudky vo veciach Neumeister v. Rakúsko, 27. 6. 1968, strana 37, § 4 – § 5; Ringeisen v. Rakúsko, 16. 7. 1971, § 104; Letelier v. Francúzsko, 26. 6. 1991, § 35; Kemmache v. Francúzsko, 27. 11. 1991, § 45; Punzell v. Česká republika, 25. 4. 2000, § 73 a Český v. Česká republika, 6. 6. 2000, § 74 – § 76). Predovšetkým s ohľadom na uvedenú judikatúru konštatoval, že dĺžka jeho väzby *„nie je za žiadnych okolností akceptovateľná vo vzťahu k samotnej zákonnosti väzby... táto ústavná sťažnosť je plne dôvodná a je nutné zrušenie napádaného uznesenia krajského súdu s ohľadom na nutnosť môjho prepustenia z väzby na slobodu“*.

Okresný súd v predmetnom konaní *„náležite“* nepreskúmal dôvodnosť sťažovateľovej väzby, a preto je odôvodnenie uznesenia okresného súdu z 26. novembra 2012 vo vzťahu k existencii materiálnych podmienok väzby, ako i vo vzťahu k neexistencii dôvodov pre možnosť nahradenia väzby nedostatočné až arbitrárne. Navyše, podľa sťažovateľa je nelogické, aby i naďalej u neho pretrvávali dôvody tzv. preventívnej väzby, keďže je stíhaný za jediný skutok, a to voči poškodenému, ktorý je v súčasnosti vo väzbe ako obvinený v inej trestnej veci za závažnú trestnú činnosť, a s prihliadnutím na skutočnosť, že okresný súd naposledy o jeho väzbe rozhodoval 4. mája 2012.

V rámci odôvodnenia svojej sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu z 26. novembra 2012 sťažovateľ argumentoval aj tým, že za relevantné skutočnosti pre rozhodnutie o jeho prepustení z väzby je potrebné považovať nielen to, že je vo výkone väzby už od 14. decembra 2010, ale aj fakt, že pred jeho vzatím do väzby viedol riadny, poctivý život a svoju životnú úroveň si zabezpečoval vykonávaním práce v rámci riadneho pracovného pomeru, ktorým si zabezpečoval pravidelný finančný príjem. Navyše, aj jeho rodinné pomery, najmä dlhodobé odlúčenie od maloletej dcéry, ťažko chorej družky a rodičov na dôchodku, predstavovali dostatočné dôvody na jeho prepustenie z väzby, resp. rozhodnutie o nahradení jeho väzby ním ponúknutými prostriedkami náhrady väzby, resp. na vyhovenie jeho sťažnosti proti uvedenému uzneseniu.

Sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že okresný súd vo vzťahu k jeho námietke, že poškodený sa nachádza vo väzbe, a preto proti nemu nie je možné pokračovať v trestnej činnosti, odkázal na svoje predošlé uznesenie zo 4. mája 2012 bez opakovania odôvodnenia. Napriek tomu, že ústavný súd vo svojej judikatúre pripustil možnosť odôvodniť rozhodnutie o väzbe odkazom na predchádzajúce rozhodnutia o väzbe vydané v tej istej veci, avšak takýto postup súdu sa považuje z hľadiska ústavnosti za krajnú alternatívu odôvodnenia, a aj to len za splnenia podmienky, že dôvody väzby sťažovateľa v predmetnom konaní boli v dôsledku jeho aktívneho prístupu k využívaniu jeho práv obhajoby (predovšetkým pri podávaní žiadostí o prepustenie na slobodu, ako aj sťažností proti rozhodnutiam o nich) preskúmané zo strany všeobecných súdov pravidelne v krátkych časových intervaloch (uznesenie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 41/08 zo 7. februára 2008). V prípade sťažovateľa však nie je možné hovoriť o tom, že by dôvody jeho väzby boli na základe jeho žiadostí preskúmané v krátkych časových intervaloch, keďže naposledy o jeho väzbe okresný súd rozhodoval 4. mája 2012.

Krajský súd sa skutočnosťou, že v súčasnosti u sťažovateľa absentuje dôvod väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku v uznesení zo 6. decembra 2012, vysporiadal len s jedinou vetou, v ktorej uviedol: *„Pokiaľ ide o konkrétne skutočnosti odôvodňujúce dôvod väzby u obžalovaných podľa § 71 ods. 1 písm. c) Tr. por. aj s týmito konkrétnymi skutočnosťami sa krajský súd už zaoberal vo svojich ostatných uzneseniach a rozhodovaní o sťažnostiach aj obžalovaných J. a T. a trvá na svojich úvahách a závere, že dôvod uvedený v ustanovení § 71 ods. 1 písm. c) Tr. por. je u obžalovaných daný a to tým, že obžalovaní sú stíhaní pre trestnú činnosť vysokej miery závažnosti, skutok mal byť spáchaný so zbraňou a je dôvodná obava, že v prípade prepustenia na slobodu by vzhľadom na majetkovú motiváciu ich konania mohli pokračovať v trestnej činnosti.“*

Z uvedeného vyplýva, že krajský súd svoj záver o dôvodnosti preventívnej väzby založil predovšetkým na závažnosti trestného činu, pre ktorý bol sťažovateľ obžalovaný, spôsobe, ktorým malo k nemu dôjsť, a údajnom majetkovom motíve sťažovateľa na jeho spáchanie. Krajský súd pri rozhodovaní v predmetnej veci podľa sťažovateľa nezohľadnil, že nie je recidivista, že skutok, pre ktorý bol obžalovaný, nevykazuje znaky pokračovacej trestnej činnosti, a ani skutočnosť, že reálne žiaden škodlivý následok u poškodeného

nenastal, pretože jeho práceneschopnosť v trvaní 14 dní je sporná a žiadna majetková škoda mu nevznikla. S prihliadnutím na všetky uvedené skutočnosti, ako aj na zásadu nevyhnutnosti a primeranosti trvania väzby je sťažovateľ toho názoru, že v súčasnom štádiu predmetného konania, v ktorom sa vo väzbe nachádza už viac ako 2 roky, nemožno jeho väzbu považovať za dôvodnú.

Krajský súd sa v uznesení zo 6. decembra 2012 podľa sťažovateľa nedostatočne vysporiadal s jeho argumentáciou uvedenou v ním podanej sťažnosti a nijakým spôsobom neodôvodnil dôvodnosť jeho preventívnej väzby, vo vzťahu s touto skutočnosťou sa v podstate obmedzil len na poukázanie na závažnosť žalovaného skutku, a preto toto uznesenie sťažovateľ považuje za zjavne arbitrárne. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý vo veci vo veci Tomasi c. Francúzsko (rozsudok z 27. augusta 1992, Annuaire. č. 241-A) priamo uviedol, že závažnosť obvinenia sama osebe nestačí na odôvodnenie ďalšieho trvania väzby. Podobne v prípade Klyakhin c. Rusko (rozhodnutie z 30. novembra 2004 týkajúce sa sťažnosti č. 46082/99), v ktorom súd pripomenul, že výška trestu, ktorý hrozí, môže byť relevantným prvkom, závažnosť obvinení však sama osebe nemôže slúžiť na ospravedlnenie dlhého času väzby (rozhodnutie vo veci Goral c. Poľsko z 30. októbra 2003 týkajúce sa sťažnosti č. 38654/97).

Z uvedeného vyplýva, že súdy zúčastnené na rozhodovaní predmetnej veci podľa sťažovateľa „*nepostupovali v súlade s ústavnými princípmi na danú problematiku sa vzťahujúcimi, z ktorých pramení právo na periodickú kontrolu zákonnosti väzby, ktoré právo je výslovne zakotvené v čl. 5 ods. 3 Dohovoru. Z odôvodnení oboch všeobecných súdov rozhodujúcich o väzbe (keď prvostupňový súd sa s odôvodnenosťou preventívnej väzby nezaoberal vôbec a sťažnostný súd len tak, ako je vyššie uvedené) je zrejmé, že súdy poňali toto rozhodovanie len z formálneho hľadiska bez toho, aby sa vecne a v skutočnosti zaoberali náležitým prieskumom zákonnosti mojej väzby v súčasnom jej štádiu. V tomto vidím jednoznačné porušenie spomínaného čl. 5 ods. 3 Dohovoru ako aj čl. 17 ods. 5 Ústavy SR, keď s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu je zrejmé, že v súčasnom štádiu je moje väzobné stíhanie neprimerané a teda nezákonné.*“.

Na základe uvedeného sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby vydal nález, v ktorom vysloví, že uznesením okresného súdu z 26. novembra 2012 a uznesením krajského súdu zo 6. decembra 2012 bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, ako aj právo podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru, zruší uznesenie krajského súdu zo 6. decembra 2012 a vráti vec tomuto súdu na ďalšie konanie.

II.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne

neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom návrhu na začatie konania, teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (m. m. IV. ÚS 415/09, IV. ÚS 355/09, II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05).

Z petitu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru uznesením okresného súdu z 26. novembra 2012 a uznesením krajského súdu zo 6. decembra 2012, pretože odôvodnenia týchto uznesení sú podľa neho nedostatočné až arbitrárne. Súdny zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci sa v nich podľa sťažovateľa nevysporiadali s ním predloženou argumentáciou v konaní, predovšetkým s námietkou, že v súčasnom štádiu predmetného konania už neexistujú dôvody jeho preventívnej väzby, lebo poškodený je vo väzbe a namiesto podrobnej odpovede na jeho argumentáciu vo svojich uzneseniach len odkázali na predchádzajúce rozhodnutia týkajúce sa jeho väzby.

Ústavný súd s ohľadom na formuláciu petitu sťažnosti, skutočnosť, že sťažovateľ je v tomto konaní zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, a § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde nepreskúmal námietky sťažovateľa týkajúce sa porušenia ním označených práv postupom okresného súdu a krajského súdu v predmetných konaniach, ktorý mal byť podľa neho poznačený zbytočnými priesťahmi predovšetkým v období vyhotovovania znaleckého posudku.

II.A K namietanému porušeniu označených práv uznesením okresného súdu z 26. novembra 2012

Ústavný súd pri rozhodovaní o tejto časti sťažnosti vychádzal z ústavného princípu subsidiarity svojej právomoci vo vzťahu k všeobecným súdom vyplývajúceho z čl. 127 ods. 1 ústavy.

Súčasťou konštantnej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva alebo slobody, resp. ľudského práva alebo základnej slobody vyplývajúcej z kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a predtým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, musí požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04). Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio – inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Princíp subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých postupy a rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (m. m. IV. ÚS 303/04).

Vzhľadom na princíp subsidiarity ustanovený v čl. 127 ústavy je vylúčená právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o sťažovateľom uplatnených námietkach porušenia jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru uznesením okresného súdu z 26. novembra 2012, pretože sa ochrany svojich práv mohol domáhať a aj sa domáhal podaním sťažnosti podľa § 185 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku. Ústavný súd z tohto dôvodu sťažnosť v tej časti, ktorá smeruje proti uzneseniu okresného súdu z 26. novembra 2012, odmietol z dôvodu nedostatku svojej právomoci podľa § 25 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde.

II.B K namietanému porušeniu označených práv uznesením krajského súdu zo 6. decembra 2012

Sťažovateľ a namietal, že k porušeniu jeho práv došlo aj uznesením krajského súdu zo 6. decembra 2012, ktorým tento súd zamietol jeho sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu z 26. novembra 2012 ako nedôvodnú.

Ústavný súd preto preskúmal uznesenie krajského súdu zo 6. decembra 2012 a uznesením okresného súdu z 26. novembra 2012 a ďalšími rozhodnutiami o väzbe sťažovateľa sa zaoberal iba v rozsahu, v ktorom sa s ním, resp. nimi stotožnil krajský súd. V rámci odôvodnenia svojho uznesenia zo 6. decembra 2012 krajský súd uviedol: *„Krajský súd ako súd nadriadený, na základe riadne a včas podanej sťažnosti oprávnenou osobou, preskúmal podľa § 192 odsek 1 písmeno a/, písmeno b/ Trestného poriadku správnosť výroku napadnutého uznesenia, proti ktorému sťažovatelia podali sťažnosť, ako aj konanie predchádzajúce tomuto výroku napadnutého uznesenia a dospel k záveru, že ani sťažnosti obžalovaných a ani sťažnosti osôb ponúkajúcich záruku ako osôb, ktoré dali podnet na napadnuté uznesenie nie sú dôvodné.*

Krajský súd po splnení si svojej prieskumnej povinnosti zistil, že súd prvého stupňa pri rozhodovaní o žiadostiach obžalovaných o prepustenie z väzby na slobodu, o ich návrhoch na nahradenie väzby tak písomným sľubom, dohľadom probačného a mediačného úradníka, návrhom na nahradenie väzby prijatím peňažnej záruky, resp. prevzatím záruky za ďalšie správanie obžalovaného postupoval vecne správne a zákonne, keď v súlade s ustanovením § 72 odsek 2 Tr. por. pred rozhodnutím o väzbe obžalovaných riadne vypočul, o čase a mieste výsluchu boli riadne upovedomení prokurátor a obhajcovia obžalovaných a týmto procesným stranám bolo umožnené položiť obžalovaným otázky týkajúce sa rozhodnutia o väzbe. Taktiež riadne vypočul aj ďalšie osoby, ktoré dali na napadnuté uznesenie návrh.

Súd prvého stupňa sa v napadnutom rozhodnutí vysporiadal tak so splnením materiálnych podmienok väzby, t. j. so skutkovými okolnosťami vzatia do väzby a doteraz zistenými skutočnosťami, ktoré nasvedčujú tomu, že skutok pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu a existujú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchali obžalovaní. S existenciou dôvodného podozrenia sa tak súd prvého stupňa

ako i krajský súd už zaoberal v ostatných rozhodnutiach týkajúcich sa rozhodovania o väzbe obžalovaných a dôvodnosť tohto podozrenia nebola dôkazmi vykonanými pred súdom prvého stupňa oslabená, alebo vo výraznej miere spochybnená. V tejto súvislosti krajský súd poukazuje najmä na dôkazy týkajúce sa už konkrétneho obmedzovania osobnej slobody poškodeného, ktoré sa malo udiať dňa 05. 12. 2010 a to konkrétne na mieste popísanom v obžalobe krajského prokurátora a v tejto súvislosti aj na konštatovanie zranení u poškodeného. Tieto dôkazy sú dôkazmi, ktoré minimálne odôvodňujú pretrvávanie dôvodnosti podozrenia, že skutok bol spáchaný a že sa ho mali dopustiť aj obžalovaný Z. T. a Š. J.

Pokiaľ ide o konkrétne skutočnosti odôvodňujúce dôvod väzby u obžalovaných podľa § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por. aj s týmito konkrétnymi skutočnosťami sa krajský súd už zaoberal vo svojich ostatných uzneseniach o rozhodovaní o sťažnostiach aj obžalovaných J. a T. a trvá na svojich úvahách a závere, že dôvod uvedený v ustanovení § 71 ods. 1 písm. c/ Tr. por. je u obžalovaných daný a to tým, že obžalovaní sú stíhaní pre trestnú činnosť vysokej miery závažnosti, skutok mal byť spáchaný so zbraňou a je dôvodná obava, že v prípade prepustenia na slobodu by vzhľadom na majetkovú motiváciu ich konania mohli pokračovať v trestnej činnosti.

Pokiaľ ide o návrhy na nahradenie väzby obžalovaných, v podstate všetkými inštitútmi, ktorými Trestný poriadok umožňuje nahradiť účel väzby v zmysle ustanovení § 80 ods. 1 písm. a/, b/, c/ a § 81 ods. 1 Tr. por. krajský súd sa stotožňuje s úvahami súdu prvého stupňa, že ani v prípade obžalovaného J. a ani v prípade obžalovaného T. neexistujú také okolnosti prípadu, ktoré sa posudzujú z hľadiska pomerov páchatel'a a určitých okolností prípadu, ktoré by odôvodňovali konštatovanie, že ide o výnimočné okolnosti a následne by mohlo byť postupované podľa § 80 ods. 1 písm. a/-c/, resp. podľa § 81 ods. 1 Tr. por. Pri posudzovaní pomerov páchatel'a treba rozumieť okolnosti týkajúce sa osoby páchatel'a, jeho osobných a rodinných pomerov, ktoré nesúvisia so spáchaním trestného činu a existujú v čase rozhodnutia. V tejto súvislosti sa pozornosť venuje najmä celému predchádzajúcemu životu, posudzuje sa vek, recidíva, postoj k spáchanému trestnému činu a následne i okolnostiam, za ktorých bol trestný čin spáchaný, pričom v tejto súvislosti je potrebné hodnotiť najmä tie okolnosti, ktorých existencia u páchatel'a trestného činu v určitej miere znižuje mieru závažnosti jeho konania. Ani zdravotný stav obžalovaných, resp. ich rodinných príslušníkov a v danom prípade ani okolnosti prípadu vzhľadom na vyššie

uvedené (miera závažnosti, skutok spáchaný so zbraňou) nie sú takými okolnosťami, ktoré by bolo možné vyhodnotiť ako výnimočné a ktoré by odôvodňovali záver, že účel väzby u obžalovaných možno nahradiť niektorým z nimi navrhovaných inštitútov.

Preto je aj krajský súd toho názoru, že súd prvého stupňa postupoval vecne správne a zákonne, keď žiadosti obžalovaných o prepustenie z väzby na slobodu zamietol, neprijal písomný sľub obžalovaných a nenahradil ich väzbu dohľadom probačného a mediačného úradníka a prevzatím záruky dôveryhodnej osoby a neprijal ponuku peňažných záruk za obžalovaných.

K namietanému postupu súdu prvého stupňa týkajúceho sa jeho nečinnosti v období, keď sa spis nachádzal u znalca z odboru psychológie za účelom doplnenia dokazovania posúdením osobnosti osoby poškodeného, krajský súd udáva, že je pravdou, že počas tohto obdobia súd prvého stupňa nemohol vo veci obžalovaných vykonávať žiadne úkony, avšak nečinnosť súdu prvého stupňa počas obdobia 4 mesiacov nemožno bez ďalšieho posúdiť ako prietahy v konaní, keď navyše táto formálna nečinnosť súdu prvého stupňa nebola svojvoľná, samoučelná a ani neodôvodnená. Táto nečinnosť mala podklad v objektívnych dôvodoch, ktoré vznikli práve iniciatívou obžalovaných o doplnenie dokazovania vykonaním dôkazu, ktorý mal za následok nečinnosť súdu. Nemožno preto konštatovať, že by postupom súdu prvého stupňa boli spôsobené prietahy v konaní a že by o žiadostiach a návrhoch obžalovaných nebolo rozhodované v primeranej lehote a došlo tým k porušeniu článku 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

So zreteľom na uvedené, keďže krajský súd považoval uznesenie súdu I. stupňa za vecne správne a zákonné, sťažnosť obžalovaných a sťažnosť Mgr. M. J. a A. T. zamietol ako nedôvodné.“

Okresný súd v uznesení z 26. novembra 2012 vo vzťahu k sťažovateľovým námietkam okrem iného uviedol, že „Pokiaľ išlo zdravotný stav obžalovaného Š. J. a družky obžalovaného Z. T., súd z hľadiska ľudského berie na zreteľ túto skutočnosť, ale zároveň opätovne odkazujúc na predchádzajúce rozhodnutia o väzbe, dáva do pozornosti, že zákon pre takúto skutočnosť nepredpokladá možnosť zohľadniť tieto objektívne okolnosti v rozhodnutí o žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu a samotná choroba obžalovaného, prípadne družky obžalovaného nie sú dôvodom na prepustenie z väzby na slobodu...“

V súvislosti s ostatným prednášanými argumentmi, týkajúcimi sa najmä toho, že poškodený je väzbe, preto nie je možné voči nemu pokračovať v trestnej činnosti, súd odkazuje na svoje predošlé rozhodnutie z 04. 05. 2012 bez opakovania svojho odôvodnenia. Čo sa týka obhajobného zdôraznenia toho, že aj vyššie uvedené právoplatné predbežné opatrenie zamedzujúce obžalovanému J. nakladať s pohľadávkou voči poškodenému svedkovi bráni obžalovanému pokračovať v trestnej činnosti, súd pripomenul, že prospech, ktorý sa mal obžalovaný snažiť získať trestnou činnosťou nemal vyplývať len zo zmluvy o pôžičke.

Navyše, s dôrazom na fakt, že sa jedná o obzvlášť závažný zločin, nevidel súd ani žiadnu možnosť na nahradenie väzby obžalovaných písomným sľubom, peňažnou zárukou a dohľadom probačného a mediačného úradníka, ktoré inštitúty pre tento prípad nepovažoval za dostatočné, keďže nevzhladol v preskúmanom prípade žiadne výnimočné okolnosti (vzhladom na okolnosti prípadu), ktoré by prípadné nahradenie väzby umožňovali a odôvodňovali a nemôže za takýto dôvod považovať ani rodinné pomery obžalovaných a v súčasnosti ani zdravotný stav obžalovaného J. a zdravotný stav družky obžalovaného T., na ktoré poukázali.

Okrem toho peňažné záruky (30.000,- eur a 50.000,- eur), ponúknuté matkami obžalovaných, ktoré okrem vyššie uvedených pretrvávajúcich väzobných dôvodov a závažnosti trestnej činnosti, neboli ani z hľadiska finančného dostatočné na nahradenie väzby, poukazujúc pritom na výšku majetkového prospechu, ktorý sa mali obžalovaní prejednávanej skutkom snažiť získať.

Pokiaľ išlo o ponuku záruky osobou J. T., starostom obce S., súd nespochybnil, že táto osoba má postavenie dôveryhodnej osoby v zmysle § 4 ods. 3 veta prvá Tr. por. Je potrebné si ale uvedomiť tú skutočnosť, že prostriedky nahradzujúce väzby sú len možnosťami a nie oprávnením osôb, ktoré sú vo väzbe a ponúkajú nahradenie väzby zárukou. Ide o tzv. fakultatívne ustanovenie a pre jeho prijatie musia byť splnené aj ďalšie podmienky stanovené v § 80 Tr. por. Pre nesplnenie týchto podmienok a to, že záruka, ktorú starosta ponúkol, neobsahovala konkrétne opatrenia, ktoré by dostatočne eliminovali dôvod väzby u obžalovaného T., súd rozhodol, že väzbu obžalovaného ponukou prevzatia záruky dôveryhodnej osoby nenahradil.

V danej trestnej veci sú obžalovaní väzobné trestne stíhaní pre obzvlášť závažný zločin, pri ktorom je možné väzbu nahradiť podľa § 80 odsek 2 veta tretia a § 81 odsek 1

Trestného poriadku len vtedy, ak to odôvodňujú výnimočné okolnosti prípadu. Avšak, súd žiadne takéto výnimočné okolnosti nezistil. U obžalovaných neexistujú žiadne také osobné či rodinné pomery, nesúvisiace s ich trestnou činnosťou, ktoré by zvyšovali naliehavosť potreby jeho prepustenia na slobodu, či eliminovali dôvodnú obavu z pokračovania v trestnej činnosti. Navyše, v čase rozhodovania súdu nebolo možné za výnimočné okolnosti označiť ani samotné okolnosti tohto prípadu, ako na to poukazoval obžalovaný Š. J. Podľa doteraz získaných dôkazov, nič nenasvedčovalo tomu, že by bolo možné prijať záver, že preskúmaná trestná činnosť, hoci podľa obžalovaného nelogická, by sa vymykala z obdobných trestných činov. Preto ponúknuté záruky ako náhrady väzby (písomné sľuby obžalovaných, záruka dôveryhodnej soby, dohľad mediačného a probačného úradníka a peňažné záruky matiek obžalovaných) súd, s prihliadnutím na povahu prejednávaneho trestného činu v danom štádiu trestného konania, považoval za potrebné uviesť, že neboli vytvorené podmienky pre kladné rozhodnutie o ponúknutých zárukách...

Pokiaľ išlo o argument obhajcu, že súd v tejto veci takmer pol roka nevykonával procesné úkony, pripúšťajúc, že nie vinou súdu, by sa v súhrne mohlo javiť, že doba od 13. 06. 2012, to znamená od zaslania spisu znalcovi do 19. 10. 2012, to znamená do vrátenia spisu súdu znalcom, s prihliadnutím na celkovú dĺžku trvania väzby vyvoláva pochybnosti, či je možné postup súdu v danej veci hodnotiť ako ústavne konformný. Aj keď túto dobu nemožno považovať za primeranú, je podľa konkrétnych okolností daného prípadu akceptovateľná. V posudzovanej veci bolo potrebné zdôrazniť, že v tomto období nebol súd pasívny a obdobie nevykonávania hlavného pojednávania nebolo svojvoľné a malo podklady v objektívnych dôvodoch, ktoré vznikli tým, že celý originál spisu bol zaslaný znalcovi do K. na znalecké dokazovanie, ktoré bolo nariadené práve na návrh obžalovaných. Súd napriek tomu ale stále vykonával úkony súvisiace so zabezpečením originálu spisu od znalca, ďalších listinných dôkazov, aby všetky nariadené hlavné pojednávania mohli byť vykonané.

Vzhľadom na už vyššie konštatované zistenia a s poukazom na to, že dôvody väzby, pre ktoré boli obžalovaní vzatý do väzby naďalej trvajú aj v tomto štádiu konania a ich prepustením na slobodu by hrozilo zmarenie účelu trestného konania, súd rozhodol tak, že žiadosť obžalovaných Š. J. a Z. T. o prepustenie z väzby zamietol a neprijal žiadnu z ponúkaných záruk na nahradenie väzby.“

V uznesení zo 4. mája 2012 okresný súd vo vzťahu k dôvodom preventívnej väzby poukázal na závažnosť spáchanej trestnej činnosti, jej charakter a motív, ktorým bolo násilné získanie finančných prostriedkov od svedka poškodeného, ktorý, ako bolo z dovtedy vykonaného dokazovania zistené, bol dlžníkom obchodných spoločností jedného zo spoluobžalovaných sťažovateľa, a konštatoval, že nie je relevantné, či motívom trestného činu malo byť získanie ďalšieho príjmu, alebo vymáhanie už splatnej pohľadávky. K argumentácii sťažovateľa okrem iného okresný súd taktiež uviedol, že *„Pokiaľ obžalovaný Z. T. poukazoval nato, že z dokazovania vyplynulo, že od poškodeného nevyžadoval plnenia majetkového charakteru, ani na neho fyzicky nezaútočil, že nebol členom žiadnej organizovanej skupiny, mal súd za to, že aj u tohto obžalovaného sú stále dané dôvody na podozrenie, že ho spáchal aj obžalovaný T. ako člen určitej organizovanej skupiny, hoci aj keď tento obžalovaný by mal predstavovať z hľadiska významu a postavenia v skupine jej najmenej podstatný článok bez účasti na všetkých častiach plánovaného trestného činu. Tieto skutočnosti stále rovnako vyplývajú zo zadovážených dôkazov, teda najmä z výsluchov svedka poškodeného, pričom aj naďalej z ostatných dôkazov nie je možné prijať záver, že takto vykonané dôkazy sú spôsobilé vymazať celkom a ani z časti dôvodnosť podozrenia voči obžalovanému zo spáchania žalovaného skutku. Práve naopak, materiálne podmienky väzby z hľadiska danosti dôvodu na podozrenie, že skutok mal spáchať obžalovaný, vyplývajú nielen z výpovede svedka poškodeného, svedkyne poškodenej, ale aj z iných listinných dôkazov a predčasné hodnotenie dôkazov by bolo v rozpore s § 2 Trestného poriadku, tak ako to už súd skonštatoval vyššie. Z týchto konkrétnych skutočností podľa názoru súdu aj naďalej vyplýva dôvodná obava, že by obžalovaný po prepustení z väzby na slobodu mohol pokračovať v páchaní trestnej činnosti (§ 71 odsek 1 písmeno c) Trestného poriadku)...*

Ad. 4: Podľa názoru súdu, to že poškodený bol vzatý do väzby v inej trestnej veci neznamená, že v nej zotrvá po celú dobu trvania dôvodnej obavy z pokračovania v trestnej činnosti.

Ad. 5: vid' časť I., Ad 2 dodávajúc, že z bankových výpisov vyplynulo, že peniaze na účte obžalovaného T. boli poukazované len od spoluobžalovaného Š. J...“.

Pri preskúmaní uznesenia okresného súdu z 26. novembra 2012 posudzoval krajský súd splnenie jednak formálnych, ako aj materiálnych podmienok väzby. Argumentácia

sťažnosti bola zameraná predovšetkým na splnenie materiálnych podmienok väzby, a síce spochybnenie trvania dôvodov tzv. preventívnej väzby, krajský súd v tejto súvislosti odkazuje na predchádzajúce rozhodnutia o väzbe sťažovateľa (predovšetkým uznesenie z 26. novembra 2012, ale aj uznesenie zo 4. mája 2012). V súvislosti s odôvodnením existencie dôvodov tzv. preventívnej väzby uvedené rozhodnutia poukazujú na závažnosť a charakter spáchanej trestnej činnosti (obzvlášť závažný zločin) a jej motív – získanie finančných prostriedkov, ako aj na finančné prepojenie medzi spoluobžalovanými a možnosťou prepustenia poškodeného z väzby na slobodu. Z uvedeného vyplýva, že súdy zúčastnené na rozhodovaní v predmetnej veci predostreli súbor konkrétnych skutočností odôvodňujúcich dôvody tzv. preventívnej väzby sťažovateľa, ktoré zhodnotil v ich vzájomných súvislostiach.

Je pravdou, že krajský súd vo svojej argumentácii len odkázal na predchádzajúce rozhodnutia o väzbe sťažovateľa, avšak ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že takýto spôsob formulovania odôvodnenia rozhodnutia je možné z hľadiska jeho preskúmateľnosti akceptovať ešte stále ako prípustnú, avšak „krajnú alternatívu“, aj s ohľadom na skutočnosť, že sťažovateľ mal možnosť sa s príslušnými dôvodmi oboznámiť, resp. sťažovateľovi sú tieto dôvody známe.

Vo vzťahu k námietke porušenia práva na urýchlené rozhodovanie o zákonnosti väzby je potrebné poukázať na skutočnosť, že dĺžka rozhodovania o žiadosti sťažovateľa o prepustenie na slobodu doručenej 31. októbra 2012 trvajúca na dvoch stupňoch súdov rozhodujúcich vo veci len 1 mesiac a šesť dní, t. j. od 31. októbra 2012 do 6. decembra 2012, zjavne nebola ovplyvnená sťažovateľom namietanými zbytočnými priet'ahmi v predmetnom konaní spôsobenými predĺžením znaleckého dokazovania, a preto nemohla ani zasiahnuť do namietaného porušenia ním označených práv.

Z odôvodnenia uznesenia krajského súdu zo 6. decembra 2012 nemožno vyvodit', že by sa nevysporiadal s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa adekvátne a preskúmateľne. Podľa názoru ústavného súdu je toto odôvodnenie ústavnoprávne akceptovateľné, pretože právne závery krajského súdu vyvedené pri aplikácii relevantnej právnej úpravy korešpondujú so skutkovými zisteniami, a tieto zistenia nie sú výsledkom

svojevôle, ale komplexného zhodnotenia všetkých skutkových okolností relevantných na rozhodovanie o väzobnej otázke.

S ohľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v tejto časti pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2013